

Дацишин Катерина*

УГОДА ПРО ЗОНУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄАВТ ЯК КРОК ДО ЗБЛИЖЕННЯ З ЄС

На сьогоднішньому етапі розвитку, однією із найважливіших зовнішньо – політичних цілей України є інтеграція в європейський економічний, політичний, культурний простір. Тому стратегічного значення для нашої країни набуває співпраця з різноманітними європейськими організаціями, особливо з Європейським Союзом та Європейською асоціацією вільної торгівлі.

Мета даної роботи - показати можливості, які відкриває для України угода про зону вільної торгівлі з ЄАВТ, та які може відкрити угода про зону вільної торгівлі з ЄС. Також я хочу провести аналіз основних переваг таких угод для нашої країни, окреслити подальші перспективи співробітництва та входження України у Європейський простір та вказати можливі проблеми та недоліки цих процесів.

Україна як демократична та незалежна держава прагне всебічно інтегруватись у світовий простір. Сьогоднішня наша мета – це Європейський Союз та підписання угоди про зону вільної торгівлі (ЗВТ) з даною організацією. У зв'язку з цим ефективними та результативними стали відносини України з Європейською асоціацією вільної торгівлі, яку представники уряду розглядають як інструмент інтеграції до Євросоюзу[1].

Європейська асоціація вільної торгівлі (далі – ЄАВТ) є зоною вільної торгівлі, яка об'єднує митні території чотирьох європейських країн, які не вступили до Європейського Союзу, зокрема, Республіки Ісландія, Князівства Ліхтенштейн, Королівства Норвегії та Швейцарської Конфедерації. Зона вільної торгівлі забезпечує країнам - членам режим вільної торгівлі товарами та послугами, а також гарантує вільний рух капіталів та фізичних осіб.

ЄАВТ була заснована 4 січня 1960 року у м. Стокгольм, шляхом підписання Стокгольмської угоди про ЄАВТ. Основною метою діяльності ЄАВТ було створення підґрунтя для лібералізації торгівлі промисловими товарами, переробленою сільськогосподарською продукцією, рибою та морепродуктами між країнами-членами цієї міжнародної організації. З часу створення ЄАВТ встановила тісні торговельні відносини з ЄС та іншими країнами Центральної та Східної Європи, басейну Середземного моря, Азії, Північної та Південної Америки, Близького Сходу та Африки.

24 червня 2010 року Україна підписала Угоду про зону вільної торгівлі з ЄАВТ, яка передбачає можливість застосування Україною експортних мит на відходи металів, насіння соняшника, перехідні періоди для скасування мит на окремі групи сирів і м'ясної продукції. При цьому угода не буде передбачати скасування мит на автомобілі, сільськогосподарську техніку, хімічну продукцію. Угода також передбачає взаємне незастосування антидемпінгових заходів [4; 6].

На мою думку, ця угода зміцнить позицію України на переговорах при підготовці до укладення угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС, пришвидшить входження

* Волинський національний університет імені Лесі Українки

нашої держави до Європейського економічного простору, який об'єднує ринки 27 держав – членів ЄС та 3 держав – членів ЄАВТ у спільний ринок обсягом близько 490 млн. споживачів.

Угода з ЄАВТ являється також дієвим інструментом у реформуванні та розвитку вітчизняної економіки, а також відкриває можливості для співробітництва у ряді важливих для нашої країни сфер.

Головна мета угоди полягає у збільшенні обсягів товарообігу між Україною та державами – членами ЄАВТ; диверсифікації експорту українських виробників; залученню прямих іноземних інвестицій в економіку України з держав – членів ЄАВТ, які є одними з найбільших експортерів капіталу у світі.

Водночас, з огляду на різний ступень економічного та соціального розвитку України та країн – членів ЄАВТ Сторони застосовуватимуть принцип асиметричності зобов'язань, що дозволить нашій державі адаптувати торгівлю з країнами – членами ЄАВТ до умов вільної торгівлі.

За результатами переговорів створено передумови для забезпечення ринку України рибою та морепродуктами, що становить особливий інтерес як для ЄАВТ, так і для України з огляду на зростання світового попиту на рибні та морські ресурси та тенденцію скорочення їх пропозиції на світовому ринку, а також на необхідність забезпечення українських переробних підприємств якісною сировиною.

Позиції Сторін щодо лібералізації торгівлі послугами співпали. Вони полягають у необхідності максимальної лібералізації доступу до цього ринку – не виключати будь-яку галузь або спосіб постачання.

Україна та ЄАВТ підтвердили взаємну зацікавленість у створенні найсприятливіших умов для розвитку співробітництва в інвестиційній сфері з огляду на спільні інтереси, що особливо актуально для України, так як країни - члени ЄАВТ є значними інвесторами, займаючи сьоме місце після США, Великобританії, Франції, Німеччини, Гонконгу, Китаю, Нідерландів.

Забезпечення високого рівня захисту прав інтелектуальної власності – це ще одна сфера, де інтереси Сторін співпали. В угоді закріплено найвищі стандарти захисту прав інтелектуальної власності, таким чином поглибивши існуючі зобов'язання в рамках Угоди СОТ з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності (ТРИПС). Метою Сторін є ефективний захист та реалізація прав інтелектуальної власності, що є сприятливими для торгівлі та інвестицій.

Україна та країни ЄАВТ погодились з необхідністю створення в рамках Угоди про вільну торгівлю Спільного комітету Україна – ЄАВТ, основним завданням якого буде нагляд за виконанням та дією Угоди, проведення консультацій з метою вирішення актуальних питань співробітництва, підготовка рекомендації щодо внесення змін до Угоди та вирішення інших питань торговельно - економічного співробітництва. Сторони також узгодили процедури, які сприятимуть вирішенню спорів шляхом проведення консультацій та прийняттям Спільною Комісією відповідних рішень [5].

Незважаючи на усі позитивні сторони такої угоди, представники асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» (УКАБ) зазначають, що умови створення зони вільної торгівлі з ЄАВТ з великою ймовірністю не відповідатимуть інтересам агропромислового комплексу України.

Дана організація зазначає що, окремі країни ЄАВТ вимагають від України подальших поступок по лібералізації доступу на український ринок риби, не пропонуючи натомість жодних поступок щодо доступу на власні ринки.

Як зазначив президент УКАБ Алекс Ліссітса, укладання угоди з ЄАВТ важливе не саме пособі, а більше як подія, що передуватиме остаточному узгодженню умов вільної торгівлі з Європейським союзом.

Умови укладання угоди з ЄАВТ є не вигідними і в багатьох інших складових. Наприклад, країни ЄАВТ, що мають нульову ставку імпортного мита, зобов'язується не підвищувати її надалі, і це вже вважається поступкою, в той час як Україна реально знижує захист внутрішнього ринку [7].

Результатом укладеної угоди про ЗВТ з ЄАВТ стало те, що в деяких аспектах її політична «доцільність» взяла гору над економічною. Україна не використовує усі ті вигоди, які могла б використовувати при укладенні такої угоди. На мою думку, більше переваг від даної угоди отримали країни члени ЄАВТ, для яких наш внутрішній ринок став ще більш відкритим. Так порівняно з 2009 роком у 2010 експорт з країн ЄАВТ в Україну зріс на 16,3 % і становив 676,524 тис. дол. а от імпорт з України до країн ЄАВТ так і залишився досить низьким, і причому, за результатами 2010 року зменшився на 39,9 % у порівнянні з 2009 роком і становив 138,4 тис. дол. Загалом експорт товарів країн ЄАВТ на Український ринок значно перевищує їх імпорт з України [10].

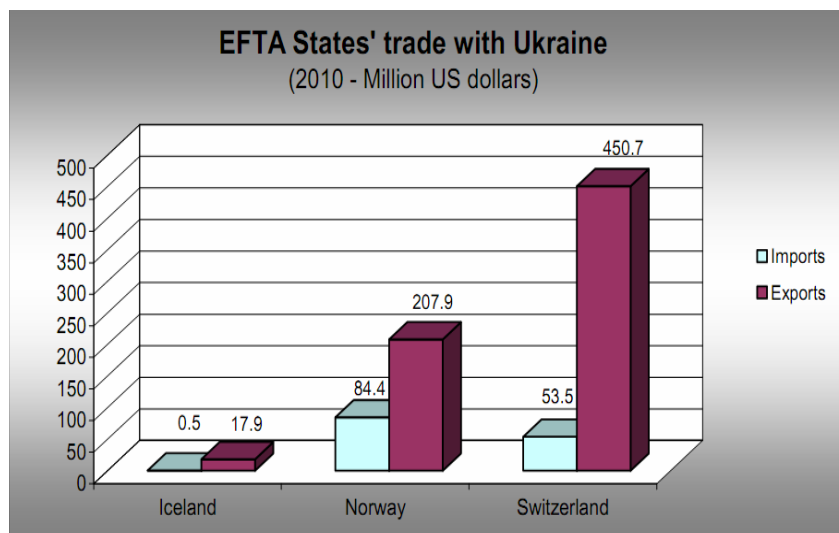

Рис 1. Торговля країн ЄАВТ з Україною [10].

нізмом, який перетворить країну на сировинний придаток Європи.

Сьогоднішня влада має докласти максимум зусиль аби всетаки підписати угоду про зону вільної торгівлі з Європейським Союзом. Адже в майбутньому вона надасть Україні повний доступ до ринку ЄС, вона здатна подвоїти експорт України до країн Європи та сприятиме запровадженню в Україні європейських норм і стандартів.

Та чи зможе Україна все ж підписати поглиблену та всеохоплюючу угоду про зону вільної торгівлі з ЄС, це вже інше питання. Сьогодні на шляху України до Європейського Союзу з'явилося немало перешкод. І найперша з них це судовий процес над экс – прем'єр - міністром України Юлією Тимошенко.

Одразу ж після оголошення судом вироку Юлії Тимошенко, послідував ряд критики з Європи щодо його демократичності та прозорості. Так в заяві верховного представника ЄС з питань зовнішньої політики Кетрін Ештон йдеться, про те що вирок був винесений після судового процесу, який не поважає міжнародні стандарти у відношенні справедливого, прозорого і незалежного правового процесу, до чого раніше неодноразово закликала правління ЄС. Своє незадоволення даним процесом висловили також Італія, Швеція,

Усі недоліки угоди з країнами ЄАВТ Україна повинна врахувати при підписанні аналогічної угоди про ЗВТ з ЄС. Адже ця угода буде більш складнішою та глибшою. Вона повинна бути насамперед економічно доцільною і відкрити європейські ринки для України, а не лише зробити наш ринок доступнішим для європейців. Для нас ЗВТ повинна стати джерелом розвитку та інвестицій, а не меха-

Польща та інші країни. У зв'язку з цим серед представників влади поширились думки про можливе гальмування процесу підписання Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі з ЄС [2].

Незважаючи на це, представники Європейського Союзу у прийнятій нещодавно резолюції щодо України запевняють, що і надалі бажать розвивати співробітництво з Україною і не планують зупиняти переговори про підписання Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі.

Головний парламентар від ЄС щодо Угоди про асоціацію з Україною, керуючий директор Служби зовнішніх дій з питань Європи та Центральної Азії Мирослав Лайчак зазначив, що Європейський союз не збирається вводити санкції відносно України у зв'язку з вироком экс-прем'єр-міністра Юлії Тимошенко, він також зазначив, що для ЄС Україна - найважливіший партнер у рамках європейського партнерства, держава, з якою ЄС просунувся далі за всіх у підготовці договору про асоціацію та зону вільної торгівлі [3].

Тому ми маємо усі шанси вже до кінця року укласти дану угоду. Хоча вимоги щодо прозорості діяльності суддів в Україні залишаються. І я ці вимоги цілком підтримую. Адже, якщо ми хочемо ввійти у європейський простір ми просто зобов'язані наближати наші правові стандарти до європейських. А вони як відомо не прості і вимагають багато зусиль для їх впровадження.

При укладанні вже згадуваної вище угоди українська сторона обов'язково має відстоювати вигоди від неї для України. В іншому випадку доцільності в її укладанні немає.

А вигод від такої угоди може бути досить багато. Найперше, зважаючи на вітчизняний агропромисловий потенціал, Україні необхідно шукати нові ринки збуту. І нас не може не приваблювати європейський ринок з його півмільярда заможних споживачів. Крім того така угода спрощує ведення бізнесу та переміщення громадян. На ринок України зможуть поступати товари, які є більш якісними та подекуди дешевшими.

Деякі експерти стверджують, що такий масовий притік європейських товарів може зашкодити вітчизняному виробнику, але я з цим не погоджуюсь. На мою думку це навпаки очистить український ринок від товаровиробників, які випускають неякісну продукцію, а підвищення рівня конкуренції на ринку буде стимулювати тих виробників, які залишаться на ринку до виготовлення продукції, яка буде відповідати європейським стандартам якості.

Крім того Сторони узгодили механізм застосування захисних мір, при створенні ЗВТ, у двосторонній торгівлі чутливими для обох сторін товарами. Це дозволить Україні захистити національних виробників, а також внутрішній ринок від різкого росту імпорту автомобілів та експорту насіння соняшника.

Так, директор департаменту міжнародних економічних відносин Міністерства аграрної політики і продовольства Тарас Качка повідомив, що обсяг безмитного імпорту європейських автомобілів в Україну становитиме 45 тис. одиниць на рік. Починаючи з першого року роботи ЗВТ, частка автомобілів з ЄС становитиме 20% нашого ринку, а через шість років вона підвищиться до 25%.

Це означає, що навіть у разі зростання обсягу імпорту автомобілів з ЄС, наприклад, до 50 тис. одиниць захисні заходи у вигляді повернення 10-відсоткового мита не будуть застосовуватися, якщо їх частка на ринку залишиться менше 20%. Але якщо частка буде перевищена, ми маємо право ввести мито в тому розмірі, що діє зараз. Правда, при цьому передбачена певна процедура консультацій. Тобто це не буде спонтанним рішенням: сьогодні досягли певного рівня, а завтра вводиться мито.

В рамках СОТ Україна повинна зменшити експортне мито на насіння соняшнику з 15% до 10%, а при торгівлі з ЄС відбудеться ще більш суттєве її зниження - протягом 15

років по 1 процентному пункту на рік до нуля. Але якщо експорт в ЄС буде перевищувати певний обсяг, то ставка мита підвищиться до рівня, який застосовується у відносинах із СОТ.

Для насіння соняшнику граничний обсяг становить 100 тис. т на рік. По відношенню до чорних металів ставка експортного мита також буде знижуватися на 1 процентний пункт на рік, однак без права застосування Україною додаткових захисних заходів [8; 9].

Хочу також зазначити, що Європейський Союз не менше України зацікавлений у створенні поглибленої зони вільної торгівлі. Євросоюзом Україна розглядається, по-перше, як географічно близький, кваліфікований й одночасно відносно дешевий ринок робочої сили, а також як значний споживчий ринок, по-друге, як потенційний ринок інвестицій та інновацій, спільних підприємств, по-третє, як привабливий ринок землі та сільськогосподарського виробництва, транспортних комунікацій (останнє для ЄС цікаво тим, що повітряний простір Євросоюзу перевантажений); по-четверте, за умови прозорої приватизації та відкритих тендерів, для європейського капіталу виступає привабливою участю у розробці родовищ енергоносіїв та корисних копалин.

На завершення хочу ще раз наголосити на тому, що сьогодні ми як ніколи раніше дуже близько підійшли до реальної можливості підписання Угоди про асоціацію з ЄС, частиною якої буде Угода про глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі. Для нас це великий шанс, який надасть нашим виробникам можливість вийти на європейські ринки, це можливість значно підвищити якість вітчизняної продукції. Крім того, я вважаю, що ЗВТ з ЄС для нас буде двигуном, який пришвидшить удосконалення норм українського законодавства, та загалом розвиток країни та суспільства.

Отже сьогоднішнє наше завдання полягає у тому, щоб узгодити усі умови які ставить ЄС та Україна у контексті укладання угоди про ЗВТ і всетаки домогтися її підписання до кінця цього року, що надасть змогу перейти на якісно новий рівень відносин з країнами Європи.

Список використаних джерел

1. Вступ України до Європейського Союзу: переваги та перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2651/>
2. ЕС грозить прекратить переговоры с Украиной по Соглашению об ассоциации из-за приговора Тимошенко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://rus.newsru.ua/ukraine/11oct2011/eu_tymoszenko_ua.html
3. ЄС не запроваджуватиме санкції щодо України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.for-ua.com/politics/2011/10/31/102106.html>
4. Інформаційна довідка про Європейську асоціацію вільної торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=137692&cat_id=137688
5. Інформаційна довідка щодо укладення Угоди про вільну торгівлю з Європейською асоціацією вільної торгівлі (ЄАВТ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=160812&cat_id=137688
6. Косенко О. Європейський вектор. Демократична Україна. – 2011. – 10 червня. – С. 7.
7. При створенні зони вільної торгівлі з ЄАВТ інтересами сільського господарства можуть в черговий раз пожертвувати – УКАБ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agribusiness.kiev.ua/uk/news/ucab/07-06-2010/1275907666/>
8. Силіта Т. Валерій П'ятницький: «Дуже хочеться, щоб ця угода відбулася»/ Т. Силіта // Дзеркало тижня. - №39. – 2011.

9. Украина и ЕС договорились о защитных мерах при создании ЗСТ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://biz.liga.net/all/all/novosti/2054730-ukraina-i-es-dogovorilis-o-zashchitnykh-merakh-pri-sozdanii-zst.htm>
10. EFTA STATES' TRADE WITH UKRAINE, 2007-2010 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.efta.int/~media/Documents/free-trade/trade-statistics/Ukraine.pdf>